

Marzena Adamowicz, Alicja Ostrowska, *Orientacje życiowe twórczych i odtwórczych 13-16-latków (Life Orientations of Creative and Imitative 13-16-year-olds)*, Wydawnictwo Impuls, Kraków 2021

W 2021 roku polski rynek publikacji związanych z tematyką twórczości pedagogicznej został wzbogacony o nową pozycję książkową noszącą tytuł *Orientacje życiowe twórczych i odtwórczych 13-16-latków*. Jej autorkami są dr hab. Marzena Adamowicz, prof. UZ oraz dr Alicja Ostrowska. Książka została wydana przez Wydawnictwo Impuls w Krakowie, recenzji zaś dokonali dr hab. Katarzyna Sadowska oraz prof. dr hab. Urszula Szuścik. Autorki swoje zainteresowania naukowe skupiają wokół tematyki twórczości, czym interesują się od wielu lat.

Głównym celem monografii jest ukazanie orientacji życiowych twórczych i odtwórczych adolescentów, wpisując się jednocześnie w szeroki kontekst badań w zakresie koncepcji życiowych 13-16-latków. Podjęta problematyka jest bardzo istotna, bowiem współczesne młode pokolenie jest szczególnie narażone na fluktuacje w ponowoczesnej rzeczywistości. Młody człowiek poszukuje sensu swojego życia, koncentruje się na wyznaczaniu sobie celów, doświadczaniu świata, dokonując wyborów określonych wartości. Autorki monografii przedstawiły zarówno całościowe ujęcie teoretyczne, jak i empiryczne twórczości. Prowadzone badania ukierunkowane są nie tylko na twórczość w stanie potencjalnym, czyli postawy i myślenie twórcze, ale także na dzieło powstałe i ukazane w toku prowadzonych rozważań. Przedmiotem dyskursu są kluczowe w monografii terminy: „twórczość”, „orientacje życiowe” oraz „twórcze orientacje życiowe”.

Tytuł rozprawy w sposób syntetyczny oddaje całość wysiłku empirycznego autorów. Rozprawa podzielona jest na cztery rozdziały. W rozdziale pt. *Fenomen twórczości* zostało zawartych pięć podrozdziałów, które przedstawiają teoretyczną analizę owego terminu. Skupiono się na właściwościach kreatywnych 13-16-latków (wyobraźni, marzeniach, zachowaniach i postawach), koncepcji systemowej twórczości, które ukierunkowują orientacje życiowe, myślenie twórcze, rozwijając predyspozycje adolescentów i ich postawy, na które wpływ ma środowisko społeczno-kulturowe. W pierwszym podrozdziale ukazano wymiary twórczości, przestudiowano aspekty twórczości, tj.: cechy osobowości twórczej, proces twórczy, dzieło twórcze i jego właściwości, wartości i styl życia, a także uwarunkowania zewnętrzne. Przedstawiona przez autorki klasyfikacja wskazuje na to, że preferują systemowe podejście do twórczości, co jest zasadne z humanistycznym dyskursem w pedagogice, przy jednoczesnym obrazowaniu interakcyjnej teorii twórczości, która oznacza, że zależności poszczególnych elementów (aspektów) mogą posłużyć rozwojowi aktywności twórczej jednostki, wskazując jednocześnie, że to samo środowisko może u jednych osób rozwijać twórczość, u drugich zaś ją hamować. Przedstawione modele wprowadzają pewny porządek w rozumieniu powyższego pojęcia, a także ukazują, że postawy, które przyjmowane są w życiu, spowodowane są

różnorodnymi czynnikami (sytuacją rodzinną, preferowanymi wartościami, ukierunkowaniem orientacji życiowej).

Drugi rozdział, zatytułowany *Orientacje życiowe 13-16-latków*, składa się z sześciu podrozdziałów. W pierwszym ukazano role wartości w funkcjonowaniu młodego pokolenia, które wyznaczają kierunki poszukiwania sensu życia, preferencji oraz orientacji życiowych. Z tych względów w drugim podrozdziale skupiono się na znaczeniu poszukiwań sensu życia w okresie adolescencji. W kolejnych czterech podrozdziałach zostały dokładnie przedstawione różne typy orientacji życiowych i ich klasyfikacje.

Trzeci rozdział zawiera charakterystykę badań własnych skoncentrowanych na orientacjach życiowych twórczych i odtwórczych 13-16-latków. Następnie przedstawiono cele: naukowy, praktyczny i społeczny prowadzonych eksploracji. Na tej podstawie autorki wyprowadziły dwa główne problemy badawcze: „Jaki jest poziom i zakres występowania twórczych i odtwórczych 13-16-latków?” oraz „Jakie są orientacje życiowe twórczych i odtwórczych 13-16-latków?”. Chcąc wyodrębnić twórczych i odtwórczych adolescentów, autorki posłużyły się sondażem diagnostycznym, wykorzystując kwestionariusze ankiet.

W ostatnim, czwartym rozdziale pt. *Orientacje życiowe twórczych i odtwórczych 13-16-latków* w empirycznych poszukiwaniach autorki zawarły wyniki badań własnych, skupiając się na twórczym myśleniu i postawach, a także orientacjach życiowych. Dokonały szczegółowej i rzetelnej interpretacji pozyskanych wyników. W ostatniej części przedstawiły zakończenie z wnioskami z badań, a także z postulatami dla praktyki pedagogicznej.

W podsumowaniu przedstawiono konkluzje i postulaty wynikające z analizy i interpretacji wyników badań własnych. Autorki już na początku podsumowania zaznaczają, że prowadzone przez nie badania nie wyczerpują całokształtu podjętej problematyki, jednocześnie zachęcają do zbadania warunków przestrzeni rodzinnej i edukacyjnej.

Niniejsza pozycja zachęca do własnych przemyśleń i poszerzania wiedzy w zakresie twórczości i orientacji życiowych, które są ważnym elementem przyszłości naszego systemu nauczania. Zaproponowane narzędzia badawcze mogą być przydatne w pogłębianiu wiedzy wśród nauczycieli odnośnie do kreatywności dzieci i uczniów, a także zachętą do podejmowania kolejnych innowacji z obszaru pedagogiki twórczości. Z kolei studenci mogą zaznajomić się z tematyką twórczości oraz poznać możliwości różnorodnych twórczych działań, które będą mogli wykorzystać i stosować w późniejszej pracy zawodowej.

Po wnikliwej analizie całości opracowania mogę wyrazić wielkie uznanie do precyzyjnego i wnikliwego omówienia i zinterpretowania twórczości, orientacji życiowych twórczych i odtwórczych adolescentów. Zachęcam każdego ambitnego studenta pedagogiki i nauczycieli do lektury niniejszej monografii.